

Wstęp

Dorobek naukowy Profesor Zofii Barbary Liberdy zajmuje trwałe miejsce w polskiej ekonomii, a Jej badania nad oszczędzaniem, konsumpcją oraz szeroko rozumianym rozwojem gospodarczym wywarły istotny wpływ na rozwój dyscypliny, inspirując kolejne pokolenia badaczy.

Już na wczesnym etapie swojej kariery naukowej Profesor Liberda podejmowała zagadnienia kluczowe dla ekonomii rozwoju, łącząc analizę procesów makroekonomicznych z badaniem zachowań gospodarstw domowych. Równocześnie była jedną z pierwszych badaczek w Polsce, które w sposób systematyczny wprowadzały do krajowej debaty naukowej perspektywę ekonomii gender, zwracając uwagę na zróżnicowanie ekonomicznych doświadczeń kobiet i mężczyzn oraz jego konsekwencje dla innowacji i rozwoju. Jej prace, sytuujące się na styku makroekonomii, ekonomii gospodarstwa domowego i ekonomii rozwoju, wniosły istotny wkład zarówno do polskiej, jak i międzynarodowej literatury przedmiotu. Równolegle prowadzona działalność dydaktyczna i organizacyjna, realizowana nieprzerwanie na Uniwersytecie Warszawskim oraz w ramach licznych inicjatyw krajowych i międzynarodowych, przyczyniła się do ukształtowania kolejnych pokoleń ekonomistów i ekonomistek.

Oddawana do rąk Czytelników księga jubileuszowa stanowi próbę uhonorowania tej niezwykle bogatej drogi naukowej i dydaktycznej. Wydanie książki związane jest z przejściem Pani Profesor na stanowisko profesora emerytowanego i stanowi wyraz wdzięczności za lata wsparcia naukowego, inspiracji oraz wyjątkowej życzliwości, jaką obdarzała swoich współpracowników i uczniów.

Droga akademicka Profesor Zofii Barbary Liberdy od początku była silnie związana z Uniwersytetem Warszawskim, który stał się główną przestrzenią Jej działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Kolejne etapy rozwoju naukowego – od studiów, poprzez uzyskanie stopnia doktora i doktora habilitowanego, aż po nadanie tytułu profesora – wyznaczały jednocześnie rozszerzanie zakresu prowadzonych

badan oraz pogłębianie zaangażowania w życie akademickie uczelni. Szczególne znaczenie miała Jej aktywność instytucjonalna na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie przez wiele lat pełniła funkcję kierownika Katedry Teorii Rozwoju Gospodarczego, współtworząc kierunki badań i kształcenia w obszarze ekonomii rozwoju. Równolegle Profesor Liberda angażowała się w prace senackich komisji Uniwersytetu Warszawskiego oraz w rozwój międzynarodowych programów studiów i wymiany akademickiej, przyczyniając się do umiędzynarodowienia kształcenia i badań ekonomicznych w Polsce.

Istotnym elementem Jej drogi akademickiej były wcześnie i długookresowe doświadczenia badawcze za granicą, które w znacznym stopniu ukształtowały zainteresowania naukowe Pani Profesor. Ważną część badań z obszaru ekonomii rozwoju Profesor Liberda realizowała w Indiach podczas długoterminowych pobytów badawczych w renomowanych ośrodkach naukowych: w Institute of Economic Growth w Delhi w latach 1985–1986 (12 miesięcy) oraz w Indian Institute of Advanced Study w Shimli w 1988 roku (9 miesięcy). Doświadczenia te miały kluczowe znaczenie dla rozwoju Jej badań nad problematyką rozwoju gospodarczego, oszczędzania i nierówności oraz ugruntowały międzynarodowy i porównawczy charakter dalszej pracy naukowej. W kolejnych latach Profesor Liberda prowadziła wykłady, seminaria oraz realizowała staże badawcze w licznych ośrodkach akademickich w Europie i poza nią, m.in. w Belgii (University of Antwerp), w Wielkiej Brytanii (University of Sussex, Brighton), we Włoszech (Bologna, Siena, Neapol), w Hiszpanii (Murcja, Granada), w Holandii (Groningen), w Niemczech (Frankfurt nad Odrą), w Portugalii (Coimbra), w Finlandii (Turku), we Francji (Rennes) oraz na Słowacji (Bratysława).

Aktywność Profesor Liberdy wykraczała również poza ścisłe ramy akademii. Od 2008 roku pełni funkcję przewodniczącej Komisji Metodologicznej do spraw Badań Statystycznych przy Głównym Urzędzie Statystycznym, współtworząc standardy metodologiczne statystyki publicznej w Polsce; za zasługi na rzecz jej rozwoju została w 2013 roku uhonorowana medalem Głównego Urzędu Statystycznego. Była także ekspertem Banku Światowego, m.in. uczestniczyła w projekcie

Profesor Zofia Barbara Liberda z J.K. Galbraithem, spotkanie z Fellows Indian Institute of Advanced Study (Shimla, Indie, 1988)

Saving Adequacy for Growth and Aging, realizowanym w ramach programu Country Economic Memorandum (CEM) dla Polski (2013–2014). Równolegle angażowała się w działalność społeczną i popularyzującą naukę, w tym jako wieloletnia przewodnicząca jury Konkursu Explory dla młodych naukowców organizowanego przez Fundację Zaawansowanych Technologii.

Dorobek naukowy Profesor Zofii Barbary Liberdy obejmuje rozległy i spójny program badań nad oszczędzaniem, konsumpcją oraz uwarunkowaniami wzrostu gospodarczego. Pani Profesor jest uznawana za jedną z głównych w Polsce specjalistek badających procesy oszczędzania, zarówno w wymiarze makroekonomicznym, jak i mikroekonomicznym, a Jej prace stanowią oryginalny wkład do polskiej i międzynarodowej literatury w tym obszarze. Fundamentalne znaczenie dla rozwoju badań nad oszczędzaniem w Polsce miała monografia habilitacyjna *Oszczędzanie w gospodarce polskiej. Teorie i fakty*, będąca pierwszym kompleksowym opracowaniem procesów oszczędzania w warunkach transformacji ustrojowej. Książka ta nie tylko wyznaczyła nowe kierunki badań empirycznych, lecz także wprowadziła do polskiej literatury ekonomicznej nowoczesne podejścia metodologiczne, łączące analizę sektorową, międzyokresową i kohortową. Za tę publikację Profesor Liberda otrzymała Nagrodę im. Profesora Edwarda Lipińskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego za książkę rozwijającą nowe nurty badań w ekonomii.

Wręczenie Profesor Liberdzie nominacji profesorskiej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Bronisława Komorowskiego (Warszawa, 2015): Profesor Zofia Barbara Liberda, Prezydent RP Bronisław Komorowski, małżonek Profesor Liberdy Jerzy Halbersztadt

Kontynuacją i pogłębieniem tej problematyki była kolejna monografia *Przezorność. Kto oszczędza w Polsce*, stanowiąca jedyne tak szerokie opracowanie procesów oszczędzania w Polsce po akcesji do Unii Europejskiej oraz w okresie globalnego kryzysu finansowego.

Zakres zainteresowań badawczych Profesor Liberdy obejmuje ponadto problematykę nierówności dochodowych, kapitału ludzkiego i wzrostu gospodarczego, innowacyjności przedsiębiorstw oraz ekonomii gender. W swoich badaniach analizowała m.in. różnice w produktywności i dochodach kobiet i mężczyzn, rolę talentów i przedsiębiorczości w rozwoju gospodarczym oraz instytucjonalne uwarunkowania wzrostu. Publikowała w renomowanych czasopismach krajowych i międzynarodowych, takich jak *Ekonomista*, *Eastern European Economics*, *Post-Communist Economies*, *Journal of Family and Economic Issues*, *Statistics in Transition*, *Bank i Kredyt*, a także w licznych monografiach naukowych wydawanych w Polsce i za granicą. Istotnym wymiarem Jej działalności

badawczej były projekty naukowe o charakterze krajowym i międzynarodowym. Profesor Liberda była promotorem międzynarodowego projektu COMPETE – Civilization Competences and Sustainable Development in Polish Regions (Norway Grants, 2007–2011), którego celem była analiza kompetencji cywilizacyjnych i ich znaczenia dla zrównoważonego rozwoju regionów w Polsce. W latach 2013–2016 była partnerem koordynującym ze strony Uniwersytetu Warszawskiego w projekcie INNOGEND – Innovative Gender as a New Source of Progress (Norway Grants i EEA Grants), poświęconym analizie powiązań między innowacyjnością, przedsiębiorczością a równością płci. W ostatnich latach uczestniczyła w opracowaniu i realizacji projektu „Monitorowanie działalności innowacyjnej firm i ocena skutków regulacji jako wsparcie dla polityki gospodarczej” (FIRMINREG) (Gospostrateg VI, Narodowe Centrum Badań i Rozwoju, 2022–2025).

Projekty te łączyły refleksję teoretyczną z zaawansowanymi analizami empirycznymi oraz praktycznym zastosowaniem wyników badań w procesie kształtowania polityk publicznych. Praca naukowa i zaangażowanie Profesor Liberdy były wielokrotnie doceniane, czego wyrazem są liczne Nagrody Rektora Uniwersytetu Warszawskiego za osiągnięcia naukowe i dydaktyczne, wspomniana już Nagroda im. Profesora Edwarda Lipińskiego Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, a także Złoty Krzyż Zasługi nadany w 2003 roku przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Integralną częścią działalności Profesor Zofii Barbary Liberdy była zawsze praca dydaktyczna oraz głębokie zaangażowanie w kształcenie młodej kadry naukowej. Jako wykładowczyni i promotorka łączyła wysokie wymagania merytoryczne z otwartością na nowe idee oraz szacunkiem dla indywidualnych ścieżek rozwoju studentów i doktorantów. Wypromowała liczne prace doktorskie, magisterskie i licencjackie, wspierając rozwój kolejnych pokoleń ekonomistów i ekonomistek, z których wiele kontynuuje dziś karierę akademicką w Polsce i za granicą. Wielokrotnie pełniła również funkcję recenzentki w przewodach doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich, przyczyniając się do kształtowania standardów oceny dorobku naukowego w polskim środowisku akademickim. Szczególnym wyrazem Jej zaangażowania

dydaktycznego było współtworzenie międzynarodowych programów studiów i kierowanie nimi, w tym uruchomienie – wraz z prof. dr hab. Joanną Tyrowicz – anglojęzycznego programu magisterskiego o specjalności Development Economics, który odegrał istotną rolę w umiędzynarodowieniu kształcenia ekonomicznego na Uniwersytecie Warszawskim i którego ukończenie stało się ważnym etapem na ścieżce zawodowej wielu ekonomistów i ekonomistek, w tym współautorki niniejszego wstępu. Również w ostatnich latach swojej aktywności zawodowej na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego Profesor Liberda pozostawała silnie zaangażowana w podnoszenie jakości i atrakcyjności oferty dydaktycznej. Wyrazem tego była m.in. Jej aktywność w międzynarodowym projekcie dydaktycznym realizowanym w ramach Programu Edukacja Funduszy EOG, którego celem była wymiana doświadczeń oraz rozwój kompetencji kadry akademickiej w zakresie analizy redystrybucyjnych efektów polityki fiskalnej. Udział w wizytach studyjnych, warsztatach i wspólnych zajęciach prowadzonych we współpracy z University of South-Eastern Norway potwierdzał Jej stałą gotowość do doskonalenia dydaktyki akademickiej oraz otwartość na nowe metody kształcenia i współpracę międzynarodową.

Oddawana do rąk Czytelników monografia stanowi wyraz uznania dla wieloletniego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego Profesor Zofii Barbary Liberdy oraz Jej szczególnego miejsca w polskiej ekonomii. Zgromadzone w tomie teksty, przygotowane przez współpracowników, uczniów i przyjaciół Jubilatki, nawiązują do głównych nurtów Jej zainteresowań badawczych, takich jak ekonomia rozwoju, finanse gospodarstw domowych, polityka fiskalna czy ekonomia gender. Różnorodność podejmowanych tematów odzwierciedla zarówno szeroki zakres oddziaływania Jej pracy naukowej, jak i wpływ, jaki wywarła na środowisko akademickie. Monografia ta jest nie tylko podsumowaniem dotychczasowych osiągnięć Profesor Liberdy, lecz także świadectwem żywej kontynuacji problemów badawczych, które współtworzyła i rozwijała przez lata.

Tom otwiera rozdział poświęcony rozwojowi gospodarczemu, podejmujący problematykę czynników konwergencji

Profesor Zofia Barbara Liberda, dr Katarzyna Sałach-Dróždź, dr Karolina Goraus-Tańska oraz profesor Jon Reiersen podczas wizyty studyjnej w University of South-Eastern Norway (Horten, Norwegia, 2022)

dochodowej. Tematyka kolejnych tekstów dotyczy innowacji, obejmując analizy systemów innowacji oraz działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw – zagadnień także bliskich zainteresowaniom Jubilatki. W kwestie odnoszące się do rynku pracy wprowadza rozdział dotyczący pracy zdalnej i przemian organizacji pracy, po którym następują opracowania poświęcone samozatrudnieniu, polityce fiskalnej, formom prowadzenia działalności gospodarczej oraz zagadnieniom związanym z macierzyństwem i perspektywą gender. Monografię zamyka refleksja nad współczesnymi wizjami rozwoju społeczeństwa i gospodarki, symbolicznie nawiązująca do wielowymiarowego dorobku Profesor Liberdy, konsekwentnie łączącego perspektywę rozwoju gospodarczego z jego aspektami społecznym i instytucjonalnym.

*dr Karolina Goraus-Tańska
dr hab. Krzysztof Szczygielski, prof. ucz.*